

Literatūros pamokų ciklo „Juoko atspalviai“ planas 8 klasei

Uždaviniai

Mokiniai, skaitydami ir aptardami šio ciklo tekstus, turėtų gebėti:

- paaiškinti, kas sukelia komiško efekto ir kokiais būdais jis kuriamas;
- atpažinti komiško atmainas: humorą, satyrą, ironiją, paaiškinti, kuo jos skiriasi;
- aptarti komiškus charakterius, situacijas, įvardyti komiškus neatitikimus, kritiškai vertinti veikėjų poelgius;
- aptarti tikrąsias ir tariamas vertybes, daryti teksto visumą apibendrinančias išvadas: formuluoti teksto temą, problemas, pagrindinę mintį;
- lyginti komiško pobūdžio tekstus: veikėjus, jų charakterius, vertybes, vaizduojamas situacijas;
- kurti sakininius ir rašytinius komiško pobūdžio tekstus, samprotauti apie juoką žodžiu ir raštu;
- dirbdami grupėmis, diskutuoti apie juoką, rasti tyrimui atlikti reikalingą informaciją, ją sisteminti, vertinti;
- viešai pristatyti klasėje tyrimo rezultatus, sakyti viešąsias kalbas juoko tema;
- apmąstyti ir įsivertinti savo mokymosi pažangą.

Skiriama valandų: 17 –32 val.

Mokymo(si) priemonės:

1. I. Gresienė, G. Notrimaitė-Muzikevičienė, N. Toleikytė, S. Žukas. Literatūra. Vadovėlis 8 klasei, II d. Vilnius: Baltos lankos, 2018.
2. N. Toleikytė. Didaktiniai komiško teksto skaitymo aspektai. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2009.

Paaiškinimai

1. Plane nurodomas minimalus ir maksimalus (skliaustuose) šiam ciklui numatytų valandų skaičius. Žvaigždute (*) pažymėtos temos, užduotys neprivalomos, jas mokytojas gali rinktis atsižvelgdamas į mokinių interesus, gebėjimus, visų mokslo metų turinio apimtį.

2. Ciklą „Juoko atspalviai“ sudaro keturios temos. Pirmosios temos „Ką gali juokas?“ tekstai kviečia mokinius apmąstyti juoko plačiąja prasme reikšmę žmogaus gyvenime, suprasti sąvokų *juokas* ir *komiškumas* / *komizmas* santykį; Antrosios temos „Komizmo atmainos: humoras, satyra, ironija“ tekstai ir užduotys turėtų padėti mokiniams geriau suprasti juoko atspalvius, aptarti jų skirtingą raišką ir keliamas problemas; Trečioji tema „Juokavimas ir patyčios“ kviečia diskutuoti šiandien ypač aktualia tema, ugdytis visavertiškam bendravimui būtinas vertybines nuostatas; Ketvirtoji tema „Savarankiškai tyrinėjame juoką“ skirta savarankiškam komiško pobūdžio tekstų skaitymui, tyrimams, kad mokiniai galėtų taikyti įgytas žinias skaitydami nežinomus tekstus, tyrinėdami įvairius žodinius ir vaizdinius tekstus, rinktis, ką ir kaip skaityti. Plane siekiama individualizuoti mokymąsi, sudarant mokiniams galimybes rinktis vadovėlyje siūlomus tekstus, užduotis.

I. KĄ GALI JUOKAS? (5–9 VAL.)

Val.	Skaitymas		Kitos kalbinės veiklos	Vertinimas	Namų darbų užduotys	Mokymo(si) priemonės
	Tema	Sąvokos				
1	Dž. Kriusas. „Timas Taleris, arba Parduotas juokas“ (IV skiltis „Parduotas juokas“). Atidus teksto skaitymas.	Funkciniai stiliai (įtvirtinimas), p.124.	Įvadinis pokalbis „Ką gali juokas?“ taikant strategiją „Išankstiniai orientyrai“.	Formuojamasis ir kaupiamasis vertinimas (teksto interpretacija, vertinimas žodžiu ir raštu, dalyvavimas diskusijose).	Pasakojimo „Pirmoji Timo Talerio diena be juoko“ kūrimas / Savarankiškas V–X skilčių skaitymas pagal pateiktus klausimus (individualus darbas).*	Vadovėlis, p. 114–118. Buehl. D. Interaktyviojo mokymosi strategijos. Vilnius: Garnelis, 2004, p. 32–34.
1/(2)	Dž. Kriusas. „Timas Taleris, arba Parduotas juokas“ (X skiltis „Parduotas juokas“). Atidus teksto skaitymas. Apibendrinimas. <i>Namų darbų tikrinimas:</i> mokinių sukurtų pasakojimų skaitymas ir aptarimas / savarankiškai skaitytų ištraukų (V–X skilčių) apmąstymas raštu pagal pateiktus klausimus.	Sąvokų <i>juokas</i> ir <i>komiškumas</i> gilinimas (p. 126–127) taikant strategiją „Sąvokos ir apibrėžimo schema“.	Diskusija. „Kieno galia didesnė: juoko ar pinigų?“. Argumentų svarstyklės (darbas grupėmis).	Formuojamasis ir kaupiamasis vertinimas (teksto interpretacija, vertinimas, grupinės diskusijos, teksto kūrimas).	Užduotys pasirinktinai: * • savarankiškas XI–XXXIII skilčių skaitymas pagal pateiktus klausimus (individualus ir grupinis darbas); • pasirengimas visos knygos pristatymui pasirinkta tema, p. 125–126; • tyrimas „Juokas ir ašaros. Ar Timas Taleris buvo teisus?“, p. 127 (individualus ir grupinis darbas).	Vadovėlis, p.119–124. Dž. Kriusas. „Timas Taleris, arba Parduotas juokas“ atsisiųsti http://knygos.net/1880-james-kruss-timas-taleris-arba-parduotas-juokas2006.html (reikia registruotis) Buehl. D. Interaktyviojo mokymosi strategijos. Vilnius: Garnelis, 2004, p. 44–46.
(2)	Dž. Kriusas. „Timas Taleris, arba Parduotas juokas“. Viso kūrinio aptarimas dirbant grupėmis: teksto skaitymas pasirinkta tema, tyrimas „Juokas ir ašaros. Ar Timas Taleris buvo teisus?“ Grupinio darbo rezultatų pristatymas. Knygos apibendrinimas išklausių grupių pristatymus, temos žemėlapis „Ką gali juokas?“ darymas (šis darbas bus tęsiamas ir kitose pamokose).		Viešas kalbėjimas savo bendramžiams (grupinio skaitymo ar tyrimo rezultatų pristatymas).	Kaupiamasis ir formuojamasis vertinimas (savarankiško skaitymo ir tyrimo rezultatų pristatymo vertinimas pagal mokiniams iš anksto pateiktus kriterijus).	Dž. Klapka Džeromas. „Trise valtyje“ (ištrauka) savarankiškas skaitymas, p. 128–132.*	Vadovėlis, p. 125–127.
(1)	Dž. Klapka Džeromas. „Trise valtyje“ (ištrauka).	Komišku–mas,	Diskusija apie „madingą ir	Kaupiamasis ir formuojamasis	Užduotys pasirinktinai: * • komiško pasakojimo kūrimas	Vadovėlis, p. 132–135.

		neatitikimas. Juoko atspalviai: humoras, ironija / autoironija, satyra.	aukštos kultūros draugija“.	vertinimas (teksto interpretacija ir vertinimas).	(p. 132); •V. Žilinskaitės apsakymo „Humoro vakaras“ savarankiškas skaitymas ir apmąstymas raštu pagal mokytojo atrinktus klausimus; •kūrinių lyginimas (Aptariame tekstą 22 kl. / Apibendriname 9 kl.). *	
1	A. Steponavičiūtės straipsnio „Pasakyk, iš ko juokiesi...“ skaitymas. Strategija „Savo skaitymo ir mąstymo stebėseną“.		Pasirengimas samprotavimo rašiniui „Ką gali juokas?“ baigiant daryti temos žemėlapi (darbas grupėmis).	Formuojamasis vertinimas (rašinio planavimo gebėjimai) – mokymosi padedančio atsako teikimas.	J. Kunčinas. „Stiprus matematikos trejetas ir Erichas Marija ...“ Savarankiškas teksto skaitymas. *	A. Steponavičiūtės straipsnis http://lietuviu7-8.mkp.emokykla.lt/lt/mo/praktika-ir-kuryba/straipsnis-pasakyk-is-ko-juokiesi/ Buehl. D. Interaktyviojo mokymosi strategijos. Vilnius: Garnelis, 2004, p. 125–126.
2			Rašinio rašymas ir rezultatų aptarimas.	Formalus rašinio vertinimas pagal pateiktus kriterijus.		
Val.	2. KOMIZMO ATMAINOS: HUMORAS, SATYRA, IRONIJA (8–15 VAL.)					
	Skaitymas		Kitos kalbinės veiklos	Vertinimas	Namų darbų užduotys	Mokymo(si) priemonės
2	J. Kunčinas. „Stiprus matematikos trejetas ir Erichas Marija ...“	<i>Humoras.</i> Komiškumo kalbinės raškos priemonės: <i>ironija, palyginimai, frazeologizmai.</i>	Instrukcijos dalykiniu ar humoristiniu stiliumi kūrimas pagal pateiktus kriterijus ir pristatymas (darbas grupėmis).	Kaupiamasis ir firmuojamasis vertinimas (teksto interpretacija ir vertinimas, instrukcijos kūrimas).	Instrukcijos juodraščio tobulinimas ir galutinio varianto parengimas.	Vadovėlis, p. 137–145. Laima Vincė. Rašyti gali kiekvienas. Vilnius: Baltos lankos, 2010, p. 214–243.
(2)	R. Kmita. „Pietinia kronikas“ (ištrauka). Skaitymas vaidmenimis. Garso įrašo apie	Kalbinė komizmo raška:	Diskusija „Ar visada skiriasi tai, ką žmogus sako ir	Formuojamasis ir kaupiamasis vertinimas (teksto	Teksto perkūrimas (Apibendriname ,12–14 užduotys pasirinktinai). *	Vadovėlis, p. 145–149. „Pietinia kronikų“ ištraukos apie rašymą

	rašymą klausymasis. J. Kunčino ir R. Kmitos tekstų lyginimas.	<i>slengas, žargonas, kaip komizmo kūrimo priemonės.</i>	galvoja?“ / „Ar skaityti yra svarbu?“	interpretacija ir vertinimas, dalyvavimas diskusijoje, instrukcijos kūrimas) pagal pateiktus kriterijus.		garso įrašas https://www.youtube.com/watch?v=nqTLN53fSaU . LRT radijo laida „Švelnūs tardymai“ (pokalbis su R. Kmita) https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013684492/svelnustardymai-2018-02-04-20-00 .
(1/2)	I. Ilfas, J. Petrovas. „Dvylika kėdžių“ ištrauka („Žmogėdra Eločka“). Tekstų lyginimas.	Sąvokų: <i>satyra, satyrinis portretas</i> – supratimas.	Diskusija: „Ar žmogaus kalba yra jo vidinio pasaulio atspindys?“ Komiško dialogo kūrimas.	Formuojamasis ir kaupiamasis vertinimas (teksto interpretacija, vertinimas, dalyvavimas diskusijose, teksto kūrimas).	Tyrimas „Romenas Gary ir Vilnius“ (pasirengimas pristatyti klasėje, 2 mok.)* R. Gary. „Aušros pažadas“ (savarankiškas ištraukos skaitymas).*	Vadovėlis, p. 150–155.
(1 /2)	R. Gary. „Aušros pažadas“ (ištrauka).	Sąvokų: <i>ironija, autoironija, situacijos komizmas</i> – gilinimas.	Tyrimo „Romenas Gary ir Vilnius“ (pristatymas, 2 mok.). Diskusija „Ar siekiant kito žmogaus palankumo, verta padaryti bet ką ir paaukoti viską?“	Formuojamasis ir kaupiamasis vertinimas (teksto interpretacija, vertinimas, dalyvavimas diskusijose, tyrimo pristatymas).	Sauliaus Šaltenio „Riešutų duonos“ skaitymas“	Vadovėlis, p. 159–163. Apie R. Gary http://mokslasplius.lt/mokslaslietuva/2006-2011/node/634.html . E. Mildažytės dokumentinis filmas apie R. Gary „Ištesėtas pažadas. Vilniaus paslaptys“ https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/69177/istesetas-pazadas-vilniaus-paslaptys .
1	S. Šaltenis. „Riešutų duona“ („Škac, mirtie, škac“). Skaitymo strategija „Veikėjų stebėjimas“.	<i>Ironija ir lyrizmas.</i> Komiškumo kūrimo būdai.		Formuojamasis ir kaupiamasis vertinimas (teksto interpretacija, vertinimas, dalyvavimas diskusijose).	Savarankiškas vadovėlyje nurodytų skyrių (p. 167–169) skaitymas ir pasirengimas aptarti pagal vadovėlyje pateiktus klausimus. *	Vadovėlis, p. 164–166. Filmas apie Saulių Šaltenį https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/88000/legendos-saulius-saltenis-saulius-saltenis . S. Šaltenis. „Riešutų duona“

						http://www.tekstai.lt/rss/349-saltenis-saulius/8026-saulius-saltenis-riesutu-duona-1972 . Buehl. D. Interaktyviojo mokymosi strategijos. Vilnius: Garnelis, 2004, p. 54–56. Prieiga per internetą: http://www.ugdome.lt/kompetencijos5-8/biblioteka/sablonai/ .
(1)	S. Šaltenis. „Riešutų duona“ (savarankiškai skaitytų skyrių aptarimas dirbant grupėse). Pasirinkto veikėjo stebėjimo lapo tolesnis pildymas.		Grupių diskusijų rezultatų pristatymas remiantis parengtais plakatais.	Formuojamasis ir kaupiamasis vertinimas (teksto interpretacija, vertinimas, dalyvavimas diskusijose).		Vadovėlis, p. 167–169. S. Šaltenis. „Riešutų duona“ http://www.tekstai.lt/rss/349-saltenis-saulius/8026-saulius-saltenis-riesutu-duona-1972 .
1	S. Šaltenis. „Riešutų duona“ („Liuka“). Lyginimas su R. Gary „Aušros pažadu“. Pasirinkto veikėjo stebėjimo lapo tolesnis pildymas.	Komizmo kūrimo būdai. <i>Hiperbolizavimas</i> .	Tarmiškai skaitomo teksto garso įrašo klausymas ir aptarimas.	Formuojamasis ir kaupiamasis vertinimas (teksto interpretacija, vertinimas, dalyvavimas diskusijose).	Savarankiškas skyrių „Ratu ir visados aplink, „Būk laimingas, Aliukai Šovini, taip pat ir jūs, Irena Meškute“ skaitymas pagal vadovėlyje pateiktus klausimus (p. 172–173).*	Vadovėlis, p. 169–173. S. Šaltenis. „Riešutų duona“ http://www.tekstai.lt/rss/349-saltenis-saulius/8026-saulius-saltenis-riesutu-duona-1972 . Garso įrašas http://www.baranauskas.lt/file/8_S_Saltenis_Riesutu_duona.mp3 .
1	S. Šaltenis. „Riešutų duona“ . Glaustas savarankiškai skaitytų skyrių aptarimas.* Detalus skyriaus „Ten, po mano delnu“ nagrinėjimas. Pasirinkto veikėjo stebėjimo lapo tolesnis pildymas.	Komizmo kalbinės raiškos priemonės.		Formuojamasis ir kaupiamasis vertinimas (teksto interpretacija, vertinimas, dalyvavimas diskusijose).	Savarankiškas skyriaus „Žaiskit, žaiskit, mano mieli, elektros lemputėm“ skaitymas pagal vadovėlyje (p. 179) pateiktus klausimus.*	Vadovėlis, p. 173–175. S. Šaltenis. „Riešutų duona“ http://www.tekstai.lt/rss/349-saltenis-saulius/8026-saulius-saltenis-riesutu-duona-1972 .
1	S. Šaltenis. „Riešutų duona“ . Glaustas savarankiškai skaitytų skyrių aptarimas.*	Komizmo kalbinės raiškos		Formuojamasis ir kaupiamasis vertinimas (teksto	Pasirengimas atlikti tyrimą „Kita Riešutų duona“. A. Žebriūno filmo „Riešutų	Vadovėlis, p. 175–179.

	Detalus skyriaus „Tu niekad nepateksi į dangų“ nagrinėjimas. Pasirinkto veikėjo stebėjimo lapo tolesnis pildymas.	priemonės – <i>metaforų</i> reikšmės.		interpretacija, vertinimas, dalyvavimas diskusijose).	duona“ žiūrėjimas ir pasirengimas aptarti pagal pateiktus klausimus.*	
1 / (2)	S. Šaltenis. „Riešutų duona“. Glaustas savarankiškai skaitytų skyrių aptarimas. * „Paskutinio skyriaus“ nagrinėjimas. Apibendrinimas. Literatūros kūrinio ir filmo lyginimas.* Pasirinkto veikėjo stebėjimo lapo tolesnis pildymas.	<i>Komiški veikėjų portretai.</i>	Tyrimas „Kita Riešutų duona“. A. Žebriūno filmo „Riešutų duona“ žiūrėjimas ir pasirengimas aptarti pagal pateiktus klausimus, rezultatų pristatymas.*	Formuojamasis ir kaupiamasis vertinimas (teksto interpretacija, vertinimas, dalyvavimas diskusijose, knygos ir filmo lyginimas pagal pateiktus kriterijus; rašytinio teksto kūrimas).	Užduotys pasirinktinai: <ul style="list-style-type: none"> • juokingo savo gyvenimo įvykio aprašymas; • pasirinkto „Riešutų duonos“ veikėjo charakteristikos rašymas remiantis veikėjo stebėjimo lentele. 	Vadovėlis, p. 181–183. A. Žebriūno filmas „Riešutų duona“ https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/19736/riesutu-duona .
Val.	III. JUOKAVIMAS IR PATYČIOS (1–2 VAL.)					
	Skaitymas	Kitos kalbinės veiklos	Vertinimas	Namų darbų užduotys	Mokymo(si) priemonės	
1	Unė Kaunaitė. „Laiškai Elzei“ (ištrauka)	<i>Juokas ir tragizmas; juokas ir patyčios.</i>		Formuojamasis ir kaupiamasis vertinimas (teksto interpretacija, vertinimas, dalyvavimas diskusijose).	Pasiruošimas diskusijai „Kuo juokavimas skiriasi nuo patyčių?“ (rėmimasis skaitytomis knygomis, matytais filmais, straipsniais žiniasklaidoje).	LRT radijo laida „Literatūros akiračiai“ (pokalbis su Unė Kaunaite apie knygą „Laiškai Elzei“) https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013009774/literaturos-akiraciai-2016-08-21-17-03 . „Kai knygos prabyla“ (Marijaus Gailiaus pokalbis su Unė Kaunaite) https://www.youtube.com/watch?v=9QwW8dhsr2M .
(1)	Unė Kaunaitė. „Laiškai Elzei“ (ištrauka). Refleksija, diskusija.		Diskusija: „Kuo juokavimas skiriasi nuo	Formuojamasis ir kaupiamasis vertinimas	Užduotys pasirinktinai: * <ul style="list-style-type: none"> • pasirinkti klasėje neaptartą šio skyriaus tekstą, jį perskaityti ir 	Buehl. D. Interaktyviojo mokymosi strategijos. Vilnius: Garnelis, 2004,

			patyčių?“ (darbas grupėmis). Strategija „Diskusijos tinklas“.	(gebėjimas argumentuotai dalyvauti diskusijoje).	pasirengti glaustai pristatyti pagal vadovėlyje pateiktus klausimus; • pasirinkti norimą tyrimo temą.	p. 50–51.
Val.	IV. SAVARANKIŠKAI TYRINĖJAME JUOKĄ (4–6 VAL.)					
	Skaitymas		Kitos kalbinės veiklos	Vertinimas	Namų darbų užduotys	Mokymo(si) priemonės
(1/2)	Pasirinktų skyriaus „Juoko atspalviai“ tekstų iš klasėje neaptartų aptarimas / pasirinkto tyrimo atlikimas (medžiagos atranka, sisteminimas, vertinimas) dirbant grupėmis.		Mokymasis dirbti grupėmis, diskutuoti, daryti apibendrinančias išvadas.	Formuojamasis ir kaupiamasis vertinimas (gebėjimas planuoti veiklą, rinkti medžiagą, sisteminti, ją vertinti; bendradarbiauti, viešai kalbėti, dalyvauti diskusijoje).	Užduotys pasirinktinai: * • pasirinkti klasėje neaptartą šio skyriaus tekstą, jį perskaityti ir pasirengti glaustai pristatyti pagal vadovėlyje pateiktus klausimus arba incenzuoti; • pasirinkti norimą tyrimo temą.	Tyrimai vadovėlyje, p. 127, 136, 141, 155, 163, 183, 185, 201. http://lietuviu7-8.mkp.emokykla.lt/lt/mo/praktika_ir_kuryba/naujie_ji_laikai_carlio_caplino_a_kimis/scenario.28,position.0
			Savarankiško darbo rezultatų viešas pristatymas.			
1			Pasiruošimas samprotavimo rašiniui „Koks gali būti juokas?“. Strategija „Teiginio ir patvirtinimo struktūra“.			Buehl. D. Interaktyviojo mokymosi strategijos. Vilnius: Garnelis, 2004, p. 98–100.
2			Rašinio rašymas ir aptarimas.			
1	Skyriaus apibendrinimas. Refleksija. Įsivertinimas.		Geriausių klasės darbų apie juoką parodos rengimas ir pristatymas mokykloje.	„Skaitytojo dienoraščio rašymas“. Įsivertinimas pagal vadovėlyje pateiktus kriterijus.		Vadovėlis, p. 205.

Parengė Nijolė Toleikytė, Vytauto Didžiojo universitetas

